

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

ul. Piotrkowska 120

90-006 Łódź

Tel. (0-42) 636-36-89, Fax (0-42) 636-07-12

E-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-61- 9 (11)08/AK

Łódź, dnia 1 września 2008 r.

DECYZJA Nr RŁO 42/2008

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm. Dz. U. z 2007 r. Nr 99, poz. 660, Dz. U. z 2007 r. Nr 171, poz. 1206) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134 poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Spółdzielni Turystycznej „TURYSTA”, ul. Paderewskiego 31, 25-004 Kielce,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów:

a. o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów bezprawne działanie Spółdzielni Turystycznej „TURYSTA” w Kielcach polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), we wzorcu umowy pn.: „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE” o następującej treści:

1. „Wzrost ceny powyżej 15% upoważnia Klienta do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia o tym ST „TURYSTA” nie później niż trzy dni po otrzymaniu informacji o tym fakcie”,
2. „W przypadku rezygnacji z imprezy z przyczyn nie leżących po stronie Organizatora ST „TURYSTA” jest upoważniony do potrącenia z wpłat klienta:
 - a) kosztów opłaty manipulacyjnej - w wysokości 50, 00 zł jeżeli Klient zgłasza rezygnację w terminie 50 dni przed datą rozpoczęcia imprezy określonej w umowie,
 - b) 10% całkowitych kosztów imprezy , jeżeli Klient zgłasza rezygnację między 50 a 30 dniem,
 - c) 20% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 30 a 15 dniem,

- d) 50% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 14 dniem a 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy,
 - e) 100% przy zgłoszeniu rezygnacji poniżej 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy”,
 - 3. „w przypadku rezygnacji z jednoczesnym wskazaniem osób spełniających wszelkie warunki udziału w imprezie i wyrażających na to zgodę, opłata manipulacyjna wynosi 50 zł”,
 - 4. „ST „TURYSTA” nie odpowiada za niedogodności zaistniałe w trakcie imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych np. decyzje państwowe, działanie sił wyższych, warunki atmosferyczne, przyczyny leżące po stronie klienta”,
- b. o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów bezprawne działanie Spółdzielni Turystycznej „TURYSTA” w Kielcach polegające na stosowaniu we wzorcu umowy pn.: „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE” postanowienia, które jest sprzeczne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U z 2004 r. Nr 223, poz. 2268, ze zm.) o treści:
- „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany cen imprezy w przypadku wzrostu cen transportu, ceł, podatku lub opłat zależnych, wzrostu kursu walut, przy czym zmiana cen nie może być dokonana w okresie 20 dni przed datą wyjazdu”,
- c. o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów bezprawne działanie Spółdzielni Turystycznej „TURYSTA” w Kielcach polegające na stosowaniu we wzorcu umowy pn.: „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE” postanowienia, które jest sprzeczne z art. 14 ust. 2 pkt 7a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U z 2004 r. Nr 223, poz. 2268, ze zm.) o treści:
- „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany (...) - odwołania imprezy z powodu małej liczby zgłoszeń, najpóźniej 14 dni przed planowanym terminem jej rozpoczęcia”,

i stwierdza jej zaniechanie z dniem 28 lipca 2008 r.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm. Dz. U. Nr 99, poz. 660, Dz. U. Nr 171, poz. 1206) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134 poz. 939)

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Spółdzielnię Turystyczną „TURYSTA”, ul. Paderewskiego 31, 25-004 Kielce, **karę pieniężną** w wysokości 1000,00 zł (słownie: tysiąc złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w pkt I sentencji niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

W dniu 20 grudnia 2007 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej: „Prezes Urzędu”) wszczął postępowanie wyjaśniające, mające na celu badanie rynku świadczenia usług turystycznych w zakresie stanu konkurencji na tym rynku oraz stanu ochrony praw konsumentów, w szczególności w zakresie możliwych naruszeń praw konsumentów w związku ze stosowaniem niedozwolonych postanowień umownych. W ramach ww. postępowania Prezes Urzędu dokonał między innymi kontroli wzorców umów stosowanych przez Spółdzielnię Turystyczną „TURYSTA”, ul Paderewskiego 31, 25-004 Kielce (zwana dalej: „Spółdzielnia”). W wyniku kontroli Prezes Urzędu ustalił, że Spółdzielnia we wzorcu umowy „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE” (zwany dalej: „wzorzec umowy”) stosuje postanowienia o treści:

- „Wzrost ceny powyżej 15% upoważnia Klienta do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia o tym ST „TURYSTA” nie później niż trzy dni po otrzymaniu informacji o tym fakcie” (*Rozdział III pkt 3 wzorca umowy*),
- „W przypadku rezygnacji z imprezy z przyczyn nie leżących po stronie Organizatora ST „TURYSTA” jest upoważniony do potrącenia z wpłat klienta:
 - a) kosztów opłaty manipulacyjnej - w wysokości 50, 00 zł jeżeli Klient zgłasza rezygnację w terminie 50 dni przed datą rozpoczęcia imprezy określonej w umowie,
 - b) 10% całkowitych kosztów imprezy , jeżeli Klient zgłasza rezygnację między 50 a 30 dniem,
 - c) 20% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 30 a 15 dniem,
 - d) 50% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 14 dniem a 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy,
 - e) 100% przy zgłoszeniu rezygnacji poniżej 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy” (*Rozdział V pkt 2*) - które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego,
- „przypadku rezygnacji z jednoczesnym wskazaniem osób spełniających wszelkie warunki udziału w imprezie i wyrażających na to zgodę, opłata manipulacyjna wynosi 50 zł” (*Rozdział V pkt 2f wzorca umowy*),
- „ST „TURYSTA” nie odpowiada za niedogodności zaistniałe w trakcie imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych np. decyzje państwowe, działanie sił wyższych, warunki atmosferyczne, przyczyny leżące po stronie klienta” (*Rozdział V pkt 5 wzorca umowy*),
- „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany cen imprezy w przypadku wzrostu cen transportu, ceł, podatku lub opłat zależnych, wzrostu kursu walut, przy czym zmiana cen nie może by dokonana w okresie 20 dni przed datą wyjazdu” (*Rozdział III pkt 2*) – które jest niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U z 2004 r. Nr 223, poz. 2268, ze zm.),
- „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany (...) - odwołania imprezy z powodu malej liczby zgłoszeń, najpóźniej 14 dni przed planowanym terminem jej rozpoczęcia” (*Rozdział III pkt 4*) – które jest niezgodne z art. 14 ust. 2 pkt 7a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U z 2004 r. Nr 223, poz. 2268, ze zm.).

W wyniku przeprowadzonej analizy Prezes Urzędu ustalił, że: postanowienie wskazane w:

- Rozdziale III pkt 3 wzorca umowy jest tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), (zwany dalej: „Rejestr”) pod pozycją 299, w dniu 22 lutego 2005 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 listopada 2004 r., sygnatura akt XVII AmC 119/03, o treści: „Wzrost ceny imprezy o więcej niż 15% upoważnia uczestnika do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia MAZUR POL nie później niż 3 dni od daty otrzymania zawiadomienia o zmianie ceny. Brak powiadomienia będzie traktowane przez MAZUR POL jako przyjęcie przez uczestnika nowych warunków”.
- Rozdziale V pkt 2 wzorca umowy jest tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją 1088, w dniu 27 marca 2007 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 stycznia 2007 r., sygnatura akt XVII AmC 160/05, o treści: „Biuro z uwagi na poniesione koszty organizacji imprezy, zakupu świadczeń u kontrahenta zastrzega sobie prawo dokonania potrąceń – liczonych od całkowitej ceny imprezy – wg następujących zasad: - do 45 dni przed dniem wyjazdu stała opłata manipulacyjna w wysokości – 5%,- od 44 do 31 dni przed dniem wyjazdu – 10 %,- od 30 do 15 dni przed dniem wyjazdu – 35%,- od 14 do 8 dnia przed dniem wyjazdu – 65%,- 7 dni lub mniej przed dniem wyjazdu – 80%,- w dniu wyjazdu lub później – 100%”.
- Rozdziale V pkt 2f wzorca umowy jest tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją 258, w dniu 22 lutego 2005 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 19 października 2004 r., sygnatura akt XVII AmC 95/03, o treści: „W przypadku gdy klient odstępujący od umowy wskaże osobę spełniającą warunki udziału w imprezie turystycznej, która przyjmuje obowiązki wynikające z tej umowy klient zobowiązany jest zapłacić opłatę manipulacyjną”.
- Rozdziale V pkt 5 wzorca umowy jest tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją 186, w dniu 7 grudnia 2004 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 października 2004 r., sygnatura akt XVII AmC 83/03, o treści: „Biuro Podróży nie odpowiada za niedogodności zaistniałe w trakcie realizacji imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych np. warunki atmosferyczne, decyzje państwowe, działanie innych okoliczności siły wyższej lub leżących po stronie uczestnika”.

Ponadto postanowienie wskazane w Rozdziale III pkt 2 wzorca umowy jest niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U z 2004 r. Nr 223, poz. 2268, ze zm.) (zwana dalej: „ustawa o usługach turystycznych”) a postanowienie wskazane w Rozdziale III pkt 4 jest niezgodne z art. 14 ust. 2 pkt 7a ustawy o usługach turystycznych.

W dniu 23 kwietnia 2008 r. Prezes Urzędu wszczął z urzędu Postanowieniem Nr 1/61-10/08 (dowód: karty Nr 1 – 3) postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez

Spółdzielnię praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na godzącym w nie, bezprawnym stosowaniu we wzorcu umowy „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE” postanowień o następującej treści:

- „Wzrost ceny powyżej 15% upoważnia Klienta do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia o tym ST „TURYSTA” nie później niż trzy dni po otrzymaniu informacji o tym fakcie” (*Rozdział III pkt 3 wzorca umowy*) - które zostało wpisane do Rejestru,
- „W przypadku rezygnacji z imprezy z przyczyn nie leżących po stronie Organizatora ST „TURYSTA” jest upoważniony do potrącenia z wpłat klienta:
 - a) kosztów opłaty manipulacyjnej - w wysokości 50, 00 zł jeżeli Klient zgłasza rezygnację w terminie 50 dni przed datą rozpoczęcia imprezy określonej w umowie,
 - b) 10% całkowitych kosztów imprezy , jeżeli Klient zgłasza rezygnację między 50 a 30 dniem,
 - c) 20% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 30 a 15 dniem,
 - d) 50% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 14 dniem a 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy,
 - e) 100% przy zgłoszeniu rezygnacji poniżej 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy” (*Rozdział V pkt 2*) - które zostało wpisane do Rejestru,
- „przypadku rezygnacji z jednoczesnym wskazaniem osób spełniających wszelkie warunki udziału w imprezie i wyrażających na to zgodę, opłata manipulacyjna wynosi 50 zł” (*Rozdział V pkt 2f wzorca umowy*) - które zostało wpisane do Rejestru,
- „ST „TURYSTA” nie odpowiada za niedogodności zaistniałe w trakcie imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych np. decyzje państwowe, działanie sił wyższych, warunki atmosferyczne, przyczyny leżące po stronie klienta” (*Rozdział V pkt 5*) - które zostało wpisane do Rejestru,
- „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany cen imprezy w przypadku wzrostu cen transportu, ceł, podatku lub opłat zależnych, wzrostu kursu walut, przy czym zmiana cen nie może by dokonana w okresie 20 dni przed datą wyjazdu” (*Rozdział III pkt 2*) – które jest niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U z 2004 r. Nr 223, poz. 2268, ze zm.),
- „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany (...) - odwołania imprezy z powodu małej liczby zgłoszeń, najpóźniej 14 dni przed planowanym terminem jej rozpoczęcia” (*Rozdział III pkt 4*) – które jest niezgodne z art. 14 ust. 2 pkt 7a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U z 2004 r. Nr 223, poz. 2268, ze zm.),

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 cytowanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania (dowód: karta Nr 17) Spółdzielnia w piśmie z dnia 20 maja 2008 r. poinformowała Prezesa Urzędu, że uznaje za trafne co do zasady zarzuty Prezesa Urzędu i podjęła działania w kierunku opracowania nowych warunków uczestnictwa, które opracuje w terminie nie dłuższym niż 30 dni. Jednocześnie w piśmie z dnia 23 czerwca 2008 r. Spółdzielnia wystąpiła z wnioskiem o wydanie w przedmiotowym postępowaniu decyzji w trybie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm. Dz. U. Nr 99, poz. 660, Dz. U. Nr 171, poz. 1206) (zwana dalej: „ustawa o okik.”) (dowód: karta

Nr 18). W dniu 30 lipca 2008 r. (data doręczenia pisma z dnia 28 lipca 2008 r.) Spółdzielnia przesłała nowy wzorzec umowy „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE” oraz poinformowała, że nie ma obecnie zawartych umów z konsumentami na podstawie poprzednich warunków uczestnictwa a obecna sprzedaż usług turystycznych jest prowadzona w formie sprzedaży agencyjnej (dowód: karty Nr 27-30). Spółdzielnia podała, że jej przychód ze sprzedaży w 2007 r. wyniósł 148 996,82 zł. Ponadto Spółdzielnia osiągnęła inne przychody ze sprzedaży w wysokości 785 538,45 zł stanowiące przychody operacyjne z tytułu zasilenia finansów Spółdzielni ze sprzedaży udziałów SOP „Turysta” Warszawa i sprzedaży niepodzielnej masy majątku SBT „Turysta” Warszawa (dowód: karta Nr 31).

Prezes Urzędu ustalił co następuje:

Spółdzielnia Turystyczna „TURYSTA” w Kielcach, jest przedsiębiorcą wpisanym do Rejestru Przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000157723 i prowadzi działalność gospodarczą na podstawie ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. 2003 r. Nr 188 poz. 1848, ze zm.), ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.) (zwana dalej: „ustawa o swobodzie działalności gospodarczej”) i ustawy o usługach turystycznych.

Przedmiotem analizy Prezesa Urzędu w ramach niniejszego postępowania jest wzorzec umowy o nazwie „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE”. Jest to wzorzec umowy w rozumieniu art. 384 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16. poz. 93, ze zm.) (zwana dalej: „k.c.”).

We wskazanym powyżej wzorze umowy Spółdzielnia ustaliła jednostronnie następujące postanowienia:

- „Wzrost ceny powyżej 15% upoważnia Klienta do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia o tym ST „TURYSTA” nie później niż trzy dni po otrzymaniu informacji o tym fakcie” (*Rozdział III pkt 3 wzorca umowy*) - które zostało wpisane do Rejestru,
- „W przypadku rezygnacji z imprezy z przyczyn nie leżących po stronie Organizatora ST „TURYSTA” jest upoważniony do potrącenia z wpłat klienta:
 - a) kosztów opłaty manipulacyjnej - w wysokości 50, 00 zł jeżeli Klient zgłasza rezygnację w terminie 50 dni przed datą rozpoczęcia imprezy określonej w umowie,
 - b) 10% całkowitych kosztów imprezy , jeżeli Klient zgłasza rezygnację między 50 a 30 dniem,
 - c) 20% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 30 a 15 dniem,
 - d) 50% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 14 dniem a 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy,
 - e) 100% przy zgłoszeniu rezygnacji poniżej 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy” (*Rozdział V pkt 2*) - które zostało wpisane do Rejestru,

- „przypadku rezygnacji z jednoczesnym wskazaniem osób spełniających wszelkie warunki udziału w imprezie i wyrażających na to zgodę, opłata manipulacyjna wynosi 50 zł” (*Rozdział V pkt 2f wzorca umowy*) - które zostało wpisane do Rejestru,
- „ST „TURYSTA” nie odpowiada za niedogodności zaistniałe w trakcie imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych np. decyzje państwowe, działanie sił wyższych, warunki atmosferyczne, przyczyny leżące po stronie klienta” (*Rozdział V pkt 5*) - które zostało wpisane do Rejestru,
- „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany cen imprezy w przypadku wzrostu cen transportu, ceł, podatku lub opłat zależnych, wzrostu kursu walut, przy czym zmiana cen nie może być dokonana w okresie 20 dni przed datą wyjazdu” (*Rozdział III pkt 2*) – które jest niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych,
- „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany (...) - odwołania imprezy z powodu małej liczby zgłoszeń, najpóźniej 14 dni przed planowanym terminem jej rozpoczęcia” (*Rozdział III pkt 4*) – które jest niezgodne z art. 14 ust. 2 pkt 7a ustawy o usługach turystycznych.

Ponadto Prezes Urzędu ustalił co następuje:

- Postanowienie w Rozdziale III pkt 3 wzorca umowy jest tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), (zwany dalej: „Rejestr”) pod pozycją 299, w dniu 22 lutego 2005 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 listopada 2004 r., sygnatura akt XVII AmC 119/03, o treści: „Wzrost ceny imprezy o więcej niż 15% upoważnia uczestnika do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia MAZUR POL nie później niż 3 dni od daty otrzymania zawiadomienia o zmianie ceny. Brak powiadomienia będzie traktowane przez MAZUR POL jako przyjęcie przez uczestnika nowych warunków”.
- Postanowienie w Rozdziale V pkt 2 wzorca umowy jest tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją 1088, w dniu 27 marca 2007 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 stycznia 2007 r., sygnatura akt XVII AmC 160/05, o treści: „Biuro z uwagi na poniesione koszty organizacji imprezy, zakupu świadczeń u kontrahenta zastrzega sobie prawo dokonania potrąceń – liczonych od całkowitej ceny imprezy – wg następujących zasad: - do 45 dni przed dniem wyjazdu stała opłata manipulacyjna w wysokości – 5%,- od 44 do 31 dni przed dniem wyjazdu – 10 %,- od 30 do 15 dni przed dniem wyjazdu – 35%,- od 14 do 8 dnia przed dniem wyjazdu – 65%,- 7 dni lub mniej przed dniem wyjazdu – 80%,- w dniu wyjazdu lub później – 100%”.
- Postanowienie w Rozdziale V pkt 2f wzorca umowy jest tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją 258, w dniu 22 lutego 2005 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 19 października 2004 r., sygnatura akt XVII AmC 95/03, o treści: „W przypadku gdy klient odstępujący od umowy wskaże osobę spełniającą warunki udziału w imprezie turystycznej, która przyjmuje obowiązki wynikające z tej umowy klient zobowiązany jest zapłacić opłatę manipulacyjną”. Postanowienie wskazane w Rozdziale V pkt 5 wzorca umowy jest tożsame z klauzulą wpisaną do Rejestru pod pozycją 186, w dniu 7

grudnia 2004 r. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 października 2004 r., sygnatura akt XVII AmC 83/03, o treści: „Biuro Podróży nie odpowiada za niedogodności zaistniałe w trakcie realizacji imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych np. warunki atmosferyczne, decyzje państwowe, działanie innych okoliczności siły wyższej lub leżących po stronie uczestnika”.

- Postanowienie wskazane w Rozdziale III pkt 2 zdanie drugie wzorca umowy jest niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych. Uprawnienie organizatora turystyki do zmiany ceny ustalonej w umowie w wyniku wzrostu podatków lub opłat należnych za usługi wynika z art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych. Ww. artykuł stanowi zamknięty katalog przyczyn wzrostu cen imprezy turystycznej i nie może być rozszerzony. Na podstawie ww. artykułu cena ustalona w umowie nie może być podwyższona, chyba że umowa wyraźnie przewiduje możliwość podwyższenia ceny, a organizator turystyki udokumentuje wpływ na podwyższenie ceny jednej z następujących okoliczności:
 - 1) wzrostu kosztów transportu;
 - 2) wzrostu opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych;
 - 3) wzrostu kursów walut.
- Postanowienie wskazane w Rozdziale III pkt 4 jest niezgodne z art. 14 ust. 2 pkt 7 a ustawy o usługach turystycznych. Art. 14 ust. 2 pkt 7a ustawy o usługach turystycznych przewiduje, że umowa o świadczenie usług turystycznych powinna określać termin powiadomienia klienta na piśmie o ewentualnym odwołaniu imprezy turystycznej lub usługi turystycznej z powodu niewystarczającej liczby zgłoszeń, jeżeli realizacja usług jest uzależniona od liczby zgłoszeń. Tym samym przedsiębiorca ma obowiązek podać w umowie termin powiadomienia klienta na piśmie o ewentualnym odwołaniu imprezy turystycznej lub usługi turystycznej z powodu niewystarczającej liczby zgłoszeń.

W dniu 30 lipca 2008 r. (data doręczenia pisma z dnia 28 lipca 2008 r.) Spółdzielnia przesłała nowy wzorzec umowy „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE” stanowiący integralną część umowy o świadczenie usług turystycznych oraz poinformowała, że nie ma obecnie zawartych umów z konsumentami na podstawie poprzednich warunków uczestnictwa a obecna sprzedaż usług turystycznych jest prowadzona w formie sprzedaży agencyjnej. Postanowienia nowego wzorca umowy były zgodne z prawem. Biorąc pod uwagę, że Spółdzielnia nie wskazała w ww. piśmie daty wprowadzenia do obrotu prawnego poprawionego wzorca umowy oraz fakt, że w tym czasie nie podpisywała żadnych umów jako organizator turystyki Prezes Urzędu przyjął datę nadania pisma do Urzędu za moment zaprzestania stosowania dotychczasowego wzorca umowy.

Prezes Urzędu zważył co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o okik, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 ww. ustawy, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Wskazany przepis zawiera otwarty katalog działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie z tym przepisem za bezprawne działanie przedsiębiorcy uznaje się między innymi stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.) (zwana dalej: „k.p.c.”).

Stwierdzenie praktyki określonej w art. 24 ustawy o okik wymaga wykazania, że spełnione zostały łącznie trzy przesłanki:

- 1) działanie przedsiębiorcy,
- 2) noszące znamiona bezprawności,
- 3) godzące w zbiorowy interes konsumentów.

Ad. 1) Stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy o okik, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (...). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Spółdzielnia przeciwko której toczy się postępowanie jest przedsiębiorcą wpisanym w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000157723 i zgodnie z art. 11 § 1 ustawy prawo spółdzielcze nabywa osobowość prawną z chwilą wpisania jej do Krajowego Rejestru Sądowego.

Prezes Urzędu stwierdza, że Spółdzielnia jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o okik.

Ad. 2) Dla uznania działania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest, aby miało ono charakter bezprawny.

Bezprawność to sprzeczność zachowania z przepisami prawa oraz z zasadami współżycia społecznego. Chodzi więc o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym jako całością. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, niezależnym od wystąpienia szkody czy od zamiaru podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych cena ustalona w umowie nie może być podwyższona, chyba że umowa wyraźnie przewiduje możliwość podwyższenia ceny, a organizator turystyki udokumentuje wpływ na podwyższenie ceny jednej z następujących okoliczności:

- 1) wzrostu kosztów transportu;

2) wzrostu opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych;

3) wzrostu kursów walut.

Spółdzielnia we wzorcu umowy jednostronnie ustaliła, że „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany cen imprezy w przypadku wzrostu cen transportu, ceł, podatku lub opłat zależnych, wzrostu kursu walut, przy czym zmiana cen nie może być dokonana w okresie 20 dni przed datą wyjazdu”. Porównanie treści wzorca umowy z zapisami art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych wskazuje, że kształtuje on prawa konsumenta w sposób sprzeczny z obowiązującym prawem. Zapis ten umożliwia Spółdzielni podwyższenie ceny usługi w innych przypadkach niż określone w ustawie o usługach turystycznych. Rozszerza katalog przyczyn podniesienia ceny imprezy turystycznej nie tylko do udokumentowanych przyczyn dotyczących wzrostu podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych, ale na każdy inny wzrost ceł, podatku lub opłat zależnych. Sprzeczność postanowienia wzorca umowy z przepisami art. 17 ust. 1 ww. ustawy niewątpliwie stanowi o bezprawności działania Spółdzielni. Należy nadmienić, że w wyroku z dnia 22 czerwca 2005 r., sygnatura akt: XVII Amc 90/2004 Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził, że „Biuro podróży nie ma prawa dowolnie wskazywać okoliczności, na skutek których cena wycieczki może zostać podwyższona (...)”.

Natomiast 14 ust. 2 pkt 7a ustawy o usługach turystycznych przewiduje, że umowa o świadczenie usług turystycznych powinna określać termin powiadomienia klienta na piśmie o ewentualnym odwołaniu imprezy turystycznej lub usługi turystycznej z powodu niewystarczającej liczby zgłoszeń, jeżeli realizacja usług jest uzależniona od liczby zgłoszeń.

Spółdzielnia w postanowieniu wzorca umowy o treści: „ST „TURYSTA” zastrzega sobie prawo zmiany (...) - odwołania imprezy z powodu małej liczby zgłoszeń, najpóźniej 14 dni przed planowanym terminem jej rozpoczęcia”. Zarówno powyższe postanowienie jak i pozostałe postanowienia wzorca umowy nie podają liczby zgłoszeń od których uzależniona jest realizacja umowy o świadczenie usług turystycznych. Ponadto, żadne z postanowień wzorca umowy nie podaje informacji, która pozwoliłaby konsumentowi na ustalenie, czy impreza turystyczna jest zależna od liczby zgłoszeń lub wskazywałaby gdzie taką informację konsument może znaleźć. Tym samym ww. zapis wzorca umowy daje Spółdzielni prawo do rozwiązania umowy, niezależnie od tego czy realizacja danej imprezy turystycznej jest uzależniona od ilości zgłoszonych uczestników czy też nie. Ponadto nie wskazanie liczby uczestników imprezy umożliwia Spółdzielni na dowolne przyjęcie, kiedy i według jakich kryteriów zostanie ustalona mała liczba uczestników imprezy turystycznej. Należy zaznaczyć, że ustawodawca ww. przepisie posłużył się określeniem niewystarczająca, które jest pojęciem węższym i wiąże się z przesłankami ekonomicznymi niezrealizowania imprezy niż użyte przez Spółdzielnię określenie „mała liczba zgłoszeń”, którą można dowolnie interpretować, szczególnie w sytuacji braku określenia wystarczającej ilości uczestników imprezy turystycznej. Art. 14 ust. 2 pkt 7a ustawy o usługach turystycznych przewiduje możliwość wprowadzenia ww. postanowienia umowy tylko w sytuacji, gdy w umowie zostanie podana ilość uczestników danej imprezy turystycznej ze wskazaniem, że realizacja umowy jest uzależniona od ilości zgłoszeń. Sprzeczność ww. postanowienia z przepisami art. 14 ust. 2 pkt 7a ustawy o usługach turystycznych jest ewidentna i niewątpliwie stanowi o bezprawności działania Spółdzielni w tym zakresie.

Art. 24 ust. 2 ustawy o okik zawiera przykładowy katalog praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o okik, za praktykę

naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru.

Na mocy art. 479⁴⁵ § 1 k.p.c., Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest obowiązany przysłać Prezesowi Urzędu odpis każdego prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Na podstawie takich wyroków, Prezes Urzędu jest zobowiązany do prowadzenia rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, stosownie do art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę tzw. formalnej jawności Rejestru, stanowiąc, że Rejestr jest jawny. Jawność Rejestru oznacza, że Rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, czyli każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności Rejestru jest niemożność zasłaniania się niezajomością dokonanych w nim wpisów. W rejestrze tym przytacza się treść postanowień wzorców umowy uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone.

W ocenie Prezesa Urzędu, wpisanie takich postanowień do Rejestru, oznacza, że od tej chwili postanowienia te są zakazane we wszystkich wzorcach umów. Zakaz stosowania postanowień wpisanych do Rejestru, dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców z danej branży. Za takim ujęciem przemawia podstawowy cel postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jakim jest usunięcie z obrotu postanowień, które Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone. Chodzi bowiem o to, by konsumenci nie byli narażeni na te postanowienia w przyszłości w umowach zawieranych z innymi przedsiębiorcami. Ponadto, zdaniem Prezesa Urzędu, zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wpisanych do Rejestru dotyczy także postanowień podobnych. Przedsiębiorcy stosują bowiem postanowienia, których istota jest taka sama, lecz konstrukcja gramatyczna, szyk wyrazów w zdaniu są różne. W związku z tym, zakazane jest też stosowanie postanowienia, którego zakres jest tożsamy z zakresem postanowienia wpisanego do Rejestru. Nie jest konieczna dokładna, literalna identyczność tych postanowień.

Stanowisko Prezesa Urzędu znajduje uzasadnienie w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (Sygn. akt III SZP 3/06) wskazał, iż stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do Rejestru, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Sąd Najwyższy uznał również, iż jeżeli Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzna określoną klauzulę za niedozwoloną w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ona wpisana do Rejestru, praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o okik¹ dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych klauzul zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające np. na przedstawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty klauzuli.

W ocenie Prezesa Urzędu stosowane przez Spółdzielnię we wzorcu umowy następujące postanowienie jest tożsame z postanowieniem wpisanym pod pozycją 299 do Rejestru:

¹ W dniu 21 kwietnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Na podstawie art. 137 ww. ustawy straciła moc ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Obecnie praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów została uregulowana w przepisie art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

- „Wzrost ceny powyżej 15% upoważnia Klienta do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia o tym ST „TURYSTA” nie później niż trzy dni po otrzymaniu informacji o tym fakcie”.

Równocześnie należy przytoczyć treść postanowienia wpisanego pod pozycją 299 do Rejestru, zgodnie z którym:

- „Wzrost ceny imprezy o więcej niż 15% upoważnia uczestnika do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia MAZUR POL nie później niż 3 dni od daty otrzymania zawiadomienia o zmianie ceny. Brak powiadomienia będzie traktowane przez MAZUR POL jako przyjęcie przez uczestnika nowych warunków”.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 14 grudnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 152/05) zgodził się z argumentacją Prezesa Urzędu, iż ww. postanowienie narusza art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ pkt 20 k.c. gdyż ogranicza możliwości rezygnacji z imprezy przez konsumenta dopiero w przypadku wzrostu ceny imprezy turystycznej powyżej ustalonego 15% progu cenowego, nie przyznając mu tego prawa jeżeli podwyżka nie przekroczy 15% ceny. Postanowienie to pozostaje w sprzeczności z art. 17 ust 1 ustawy o usługach turystycznych. Ww. przepisie enumeratywnie wyliczono - okoliczności powodujące możliwość zmiany ceny imprezy turystycznej a przedsiębiorca tych okoliczności nie wymienił. Postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu oraz postanowienie wpisane do Rejestru pod pozycją 299 są tożsame, czego nie naruszają różnice w zakresie użytych sformułowań i wyrazów. Każde z wyżej wymienionych postanowień jest sprzeczne w takim samym zakresie z art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych oraz ogranicza możliwość odstąpienia konsumenta od umowy w następstwie wzrostu ceny imprezy turystycznej do z góry określonej granicy procentowej. Ponadto, zarówno Spółdzielnia jak i przedsiębiorca, który stosował we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone) prowadzili działalność gospodarczą na rynku usług turystycznych.

W ocenie Prezesa Urzędu stosowane przez Spółdzielnię we wzorcu umowy następujące postanowienie jest tożsame z postanowieniem wpisanym pod pozycją 1088 do Rejestru:

- „- „W przypadku rezygnacji z imprezy z przyczyn nie leżących po stronie Organizatora ST „TURYSTA” jest upoważniony do potrącenia z wpłat klienta:
- a) kosztów opłaty manipulacyjnej - w wysokości 50, 00 zł jeżeli Klient zgłasza rezygnację w terminie 50 dni przed datą rozpoczęcia imprezy określonej w umowie,
 - b) 10% całkowitych kosztów imprezy , jeżeli Klient zgłasza rezygnację między 50 a 30 dniem,
 - c) 20% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 30 a 15 dniem,
 - d) 50% całkowitych kosztów imprezy, przy zgłoszeniu między 14 dniem a 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy,
 - e) 100% przy zgłoszeniu rezygnacji poniżej 48 godz. przed rozpoczęciem imprezy”

Równocześnie należy przytoczyć treść postanowienia wpisanego pod pozycją 1088 do Rejestru, zgodnie z którym:

- „Biuro z uwagi na poniesione koszty organizacji imprezy, zakupu świadczeń u kontrahenta zastrzega sobie prawo dokonania potrąceń – liczonych od całkowitej ceny

imprezy – wg następujących zasad:- do 45 dni przed dniem wyjazdu stała opłata manipulacyjna w wysokości – 5%,- od 44 do 31 dni przed dniem wyjazdu – 10 %,- od 30 do 15 dni przed dniem wyjazdu – 35%,- od 14 do 8 dnia przed dniem wyjazdu – 65%,- 7 dni lub mniej przed dniem wyjazdu – 80%,- w dniu wyjazdu lub później – 100%”.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 29 stycznia 2007 r. (sygn. akt XVII AmC 160/05) uznał, iż ww. postanowienie narusza art. 385¹ § 1 k.c. i spełnia przesłanki niedozwolonych klauzul umownych określonych w art. 385³ pkt. 16 i 17 k.c. Zapisy stosowanego przez organizatora turystyki wzorca stanowią przykład klauzuli określonej w art. 385 pkt 16 k.c., bowiem obowiązek uiszczenia sumy pieniężnej w wysokości określonej ryczałtowo, w przypadku odstąpienia od umowy dotyczy wyłącznie przypadku nie wykonania zobowiązania przez konsumenta. Wzorec nie zawiera analogicznego rozwiązania na wypadek odstąpienia od umowy przez kontrahenta z powodów leżących po jego stronie. Zakwestionowana klauzula spełnia również przesłanki klauzuli abuzywnej określonej w art. 385³ pkt. 17 k.c. gdyż przedstawiona propozycja ukształtowania stosunku prawnego nie uwzględnia równorzędnych interesów obu stron i nie jednakowo je zabezpiecza. Przedsiębiorca przewiduje wygórowane stawki odstępnego już na wiele dni przed rozpoczęciem imprezy, nie uwzględniając, że ma możliwość nie ponoszenia żadnych kosztów w związku z rezygnacją konsumenta i możliwością ponownej sprzedaży tej samej oferty. Postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu oraz postanowienie wpisane do rejestru, o którym mowa wyżej, pod pozycją 1088 są tożsame, czego nie naruszają różnice w zakresie użytych sformułowań i wyrazów. Każde z wyżej wymienionych postanowień nakłada wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy w przypadku rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy oraz nakłada na konsumenta, który odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanego odstępnego. Ponadto, zarówno Spółdzielnia jak i przedsiębiorca, który stosował we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone) prowadzili działalność gospodarczą na rynku usług turystycznych.

W ocenie Prezesa Urzędu stosowane przez Spółdzielnię we wzorcu umowy następujące postanowienie jest tożsame z postanowieniem wpisanym pod pozycją 258 do Rejestru:

-,w przypadku rezygnacji z jednoczesnym wskazaniem osób spełniających wszelkie warunki udziału w imprezie i wyrażających na to zgodę, opłata manipulacyjna wynosi 50 zł”.

Równocześnie należy przytoczyć treść postanowienia wpisanego pod pozycją 258 do Rejestru, zgodnie z którym:

- „W przypadku gdy klient odstępujący od umowy wskaże osobę spełniającą warunki udziału w imprezie turystycznej, która przyjmuje obowiązki wynikające z tej umowy klient zobowiązany jest zapłacić opłatę manipulacyjną”.”.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 19 października 2004 r. (sygn. akt XVII AmC 95/05) zgodził się z argumentacją Prezesa Urzędu, iż ww. postanowienie narusza art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ pkt 17 k.c. Zasady przeniesienia na inną osobę uprawnień z tytułu umowy o świadczenie usług turystycznych reguluje art. 16 ustawy o usługach turystycznych. Konsument odstępujący od umowy może wskazać organizatorowi na swoje miejsce osobę spełniającą warunki udziału w imprezie turystycznej. Ponosi on w takim

wypadku, solidarnie z osobą przejmującą jego uprawnienia, koszty poniesione przez organizatora turystyki w wyniku zmiany uczestnika imprezy turystycznej np. koszty korekt list uczestników, koszty korespondencji, faksów, telefonów do kontrahentów, wystawienia nowego biletu na przewóz czy przelot, itp. Koszty te, w zależności od terminu zgłoszenia zmiany osób będą różne i nie będą takie same dla każdej imprezy turystycznej. Organizator usług turystycznych wykorzystując swoją przewagę kontraktową oraz niezajomość prawa przez konsumentów, zamiast zwrotu kosztów narzucił konsumentowi obowiązek zapłaty opłaty manipulacyjnej ustalonej w stałej wysokości, jednakowej dla każdej imprezy turystycznej, niezależnej od terminu zawiadomienia o zmianie i niezależnej od kosztów konkretnej zamiany. Przyjęcie takiego rozwiązania umożliwia organizatorowi usług turystycznych osiągnięcie o wiele większych korzyści niż gdyby stosował się do postanowień ustawy o usługach turystycznych. Tym samym zapłatę za cesję uprawnień w wysokości opłaty manipulacyjnej należy uznać za rażąco wygórowaną karę umowną. W konsekwencji zachowanie organizatora imprez turystycznych, który korzystając z posiadanej przewagi kontraktowej przewiduje postanowienie nakładające na konsumenta, który odstąpił od umowy zapłatę rażąco wygórowanej kary umownej, może zostać ocenione jako naruszające dyspozycję art. 385³ pkt 17 k.c. Postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu oraz postanowienie wpisane do Rejestru pod pozycją 258 są tożsame, czego nie naruszają różnice w zakresie użytych sformułowań i wyrazów. Każde z wyżej wymienionych postanowień jest sprzeczne w takim samym zakresie z art. 16 ustawy o usługach turystycznych nakładając na konsumenta opłatę ponad koszty poniesione z tytułu zamiany uczestnika imprezy. Ponadto, zarówno Spółdzielnia jak i przedsiębiorca, który stosował we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone) prowadzili działalność gospodarczą na rynku usług turystycznych.

W ocenie Prezesa Urzędu stosowane przez Spółdzielnię we wzorcu umowy następujące postanowienie jest tożsame z postanowieniem wpisanym pod pozycją 186 do Rejestru:

- „ST „TURYSTA” nie odpowiada za niedogodności zaistniałe w trakcie imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych np. decyzje państwowe, działanie sił wyższych, warunki atmosferyczne, przyczyny leżące po stronie klienta.”,

Równocześnie należy przytoczyć treść postanowienia wpisanego pod pozycją 186 do Rejestru, zgodnie z którym:

„Biuro Podróży nie odpowiada za niedogodności zaistniałe w trakcie realizacji imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych np. warunki atmosferyczne, decyzje państwowe, działanie innych okoliczności siły wyższej lub leżących po stronie uczestnika”.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 27 października 2004 r. (sygnatura akt XVII AmC 83/03) uznał, iż ww. postanowienie narusza art. 385³ pkt 2 k.c., gdyż odwołując się do pojęcia „przyczyn niezależnych” w postanowieniu tym organizator turystyki zawęża określony w ustawie o usługach turystycznych zakres odpowiedzialności kontraktowej organizatora przewidziany w art. 11 a ustawy o usługach turystycznych. Tym samym nie wszystkie przyczyny niezależne od organizatora zwalniają go od odpowiedzialności za niewykonanie umowy. Postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu oraz postanowienie wpisane do Rejestru pod pozycją 186 są tożsame, czego nie naruszają różnice w zakresie użytych sformułowań i wyrazów. Każde z wyżej wymienionych

postanowień zawęża określony w ustawie o usługach turystycznych zakres odpowiedzialności kontraktowej organizatora turystyki w takim samym zakresie ograniczając tym samym odpowiedzialność kontraktową z tytułu wykonanej lub niewykonanej usługi. Ponadto, zarówno Spółdzielnia jak i przedsiębiorca, który stosował we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone) prowadzili działalność gospodarczą na rynku usług turystycznych.

Konsekwencją stosowania przez Spółdzielnię postanowień wpisanych do Rejestru jest wprowadzenie do wzorców umów postanowień bezwzględnie zakazanych. Stosownie bowiem do art. 479⁴² § 1 k.p.c., Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekając o uznaniu postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jednocześnie zakazuje ich wykorzystywania. Sąd Najwyższy w cytowanej powyżej uchwale zaakceptował stanowisko, zgodnie z którym wpis postanowienia wzorca do Rejestru skutkuje tym, że zakazane jest posługiwanie się wpisaną klauzulą we wszystkich wzorcach umów, pod rygorem sankcji z art. 58 k.c.

Zgodnie z powyższym wykazano, iż ww. postanowienia wzorca umowy są tożsame z klauzulami wpisanymi do Rejestru pod pozycjami 186, 258 oraz 1088 i tym samym stosowanie ich jest bezprawne.

Ad. 3) Przepisy ustawy o okik nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Przepis art. 24 ust. 3 stanowi jedynie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Z całą pewnością mamy do czynienia ze zbiorowym interesem konsumentów wówczas, gdy działanie przedsiębiorcy dotyczy, bądź może dotyczyć nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować.

W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem praw nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów, którzy zapoznali się, bądź mogli zapoznać się z dostępnymi wzorcami umów zawierającymi postanowienia, które zostały wpisane do Rejestru lub są sprzeczne z ustawą o usługach turystycznych i zawarli, bądź mogli zawrzeć umowę z Spółdzielnią. W tej sytuacji bezprawne zachowanie przedsiębiorcy nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy czy grupowy.

Na skutek zamieszczenia we wzorcach umów postanowień, które zostały wpisane do Rejestru i postanowienia sprzecznego z ustawą o usługach turystycznych, Spółdzielnia stosowała postanowienia, których stosowania zakazano. Takie działanie Spółdzielni godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Jak wynika z ustaleń dokonanych w niniejszej decyzji, Spółdzielnia w dniu 28 lipca 2008 r. (data nadania do Urzędu poprawionego wzorca umowy) zaprzestała stosowania kwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień wprowadzając do obrotu prawnego poprawiony wzorzec umowy „WARUNKI UCZESTNICTWA STANOWIĄCE INTEGRALNĄ CZĘŚĆ UMOWY O ŚWIADCZENIE USŁUG TURYSTYCZNYCH, ORGANIZOWANYCH PRZEZ S.T. TURYSTA KIELCE” którego treść jest zgodna z prawem. Jednocześnie z uwagi na fakt, iż Spółdzielnia oświadczyła, że nie ma obecnie zawartych umów z konsumentami na podstawie poprzednich warunków uczestnictwa a sprzedaż usług turystycznych jest prowadzona w formie sprzedaży agencyjnej, nie wystąpiła potrzeba aneksowania wcześniej zawartych umów.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż nastąpiło zaniechanie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów przez Spółdzielnię w dniu 28 lipca 2008 r.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o okik, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W takim przypadku, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania, przy czym ciężar udowodnienia okoliczności zaniechania stosowania zarzucanej praktyki spoczywa na przedsiębiorcy.

Wobec spełnienia przesłanek koniecznych do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o okik oraz przesłanek wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania wskazanych w art. 27 ustawy o okik, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt I sentencji.

Prezes Urzędu nie uwzględnił wniosku Spółdzielni o wydanie w przedmiotowej sprawie decyzji zobowiązującej przedsiębiorcę do podjęcia określonych działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom zbiorowych interesów konsumentów na podstawie art. 28 ustawy o okik. Zgodnie z treścią art. 28 ustawy o okik decyzja zastosowania ww. przepisu należy wyłącznie do Prezesa Urzędu. Prezes Urzędu uznał, że zebrany w postępowaniu materiał dowodowy, w świetle obowiązującego orzecznictwa i prawa, jest wystarczający do stwierdzenia stosowania przez Spółdzielnię praktyki ograniczającej konkurencję. Tym samym nie ma potrzeby zastosowania art. 28 ustawy o okik, specyficznego środka zmierzającego do polubownego rozstrzygnięcia powstałego sporu. Ponadto rynek usług turystycznych był wielokrotnie kontrolowany przez Prezesa Urzędu a wyniki kontroli były przekazywane opinii publicznej i stowarzyszeniom organizatorów turystyki. Należy nadmienić, że Rejestr jest jawny a dostęp do niego nie jest niczym ograniczony. W związku z powyższym Spółdzielnia przy dołożeniu należytej staranności mogła usunąć ze stosowanego przez siebie wzorca umowy bezprawne postanowienia bez potrzeby wszczynania przeciwko niej postępowania administracyjnego.

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o okik, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o okik. Przepis ten stanowi podstawę i określa górną granicę ustalenia kary dla Spółdzielni, która w 2007 r. osiągnęła przychód w wysokości 934.534,27 zł. W 2006 r. przychód ze sprzedaży wyniósł 120.862,24 zł. Biorąc pod uwagę, że przychód Spółdzielni w 2007 r. stanowił przede wszystkim zysk operacyjny w wysokości 785 538,45 zł z tytułu zasilenia finansów Spółdzielni ze sprzedaży udziałów SOP „Turysta” Warszawa i sprzedaży niepodzielnej masy majątku SBT „Turysta” Warszawa, Prezes Urzędu za podstawę do obliczenia kary przyjął przychód ze sprzedaży w wysokości 148 995,82 zł. W związku z powyższym maksymalna kara nałożona na Spółdzielnię może wynieść 14 899 zł.

Ustawa nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniona jest wysokość kar nakładanych na przedsiębiorców. W art. 111 ustawy o okik przykładowo jedynie wskazano, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o okik, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Ponadto orzecznictwo wskazuje, że w przypadku kar

przesłankami, które należy brać pod uwagę, są: potencjał ekonomiczny przedsiębiorcy, skutki praktyki dla konkurencji lub kontrahentów, dopuszczalny poziom kary wynikający z przepisów ustawy oraz cele, jakie kara ma osiągnąć (por.: wyrok Sądu Najwyższego z 27.06.2000 r., sygn. akt I CKN 793/98).

Na wysokość kary w przedmiotowej sprawie miał wpływ zawodowy (profesjonalny) charakter prowadzonej przez Spółdzielnię działalności na rynku usług turystycznych, stosowanie przez Spółdzielnię praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów pomimo dostępności Rejestru, długotrwały okres stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Jednocześnie uwzględnić należy, że w trakcie postępowania Spółdzielnia: aktywnie współdziałała w z Prezesem Urzędu, zaniechała stosowania kwestionowanej przez Prezesa Urzędu praktyki a naruszenie przepisów ustawy o okik miało miejsce po raz pierwszy. To w ostatecznym rachunku przekonuje, aby karze nadać walor edukacyjny, przy zapewnieniu odpowiedniego stopnia jej odczuwalności. Prezes Urzędu wziął również pod uwagę sytuację finansową Spółdzielni, wielkość przedsiębiorcy i zasięg jej działania. Zdaniem Prezesa Urzędu, taki charakter ma kara w wysokości 1000 zł.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt II sentencji.

Karę należy wpłacić w ciągu 14 dni od daty uprawomocnienia się decyzji do Narodowego Banku Polskiego, Oddział Okręgowy w Warszawie, na rachunek Nr 51101010100078782231000000.

Wobec powyższego, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt II sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o okik w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Dyrektor Delegatury

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:

Spółdzielnia Turystyczna „TURYSTA”
ul. Paderewskiego 31
25-004 Kielce